

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 28. avgust 2013

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Družbene različnosti in neenakosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ (Max) Weber	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ stranka	
	1	♦ statusna skupina	
	2	♦ Skupine, ki poskušajo z močjo ščititi svoje interese, oziroma skupine ljudi z enako ali podobno količino ugleda.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	tri od: ♦ kastni sistem je religiozno utemeljen, razredni pa ne ♦ razredni sistem temelji na pridobljenih položajih, kastni na pripisanih ♦ kaste so bolj zaprte od razredov, mobilnost je večja v razredni družbi ♦ kaste so medsebojno bolj izolirane (odsotnost druženja, endogamija ...) od razredov ...	Za katero koli od razlik 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ funkcionalistično	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Da se na visoke položaje povzpnejo samo tisti, katerih starši so prav tako imeli visoke položaje.	
	1	♦ Navedejo ustrezen primer.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	2	♦ Revni, pripadniki nižjih slojev, imajo revnejša socialna omrežja kakor pripadniki višjih slojev, zato imajo prvi dodatne priložnosti, drugi so bolj verjetno izključeni.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	2	♦ nezmožnost zadovoljitve za življenje nujnih potreb	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.8	2	♦ Pomeni izključenost iz vsakdanjih obrazcev, vzorcev, običajev, dejavnosti ...	
	1	♦ Navedejo ustrezen primer socialne izključenosti.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.9	2	♦ Družbeni spol pomeni družbena pričakovanja glede ravnanja osebe z določenim spolom. Določen je s kulturo, družbenimi normami (oziroma je ponotranjen s socializacijo).	

2. Identiteta in kultura

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ o jeziku	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	ena od: ♦ simboli ♦ vrednote ♦ družbene norme ♦ materialna kultura ...	
	2	♦ razlaga navedene vrednote	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ asimilacija/etnocid	
	2	♦ prevzemanje kulturnih značilnosti večinskega okolja in s tem izgubljanje svojih kulturnih posebnosti	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ interkulturalizem/multikulturalizem	
	2	♦ razlaga enega od navedenih pojavov	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ kulturni relativizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	2	♦ Subkulture nastajajo v kompleksnih diferenciranih družbah. V razlago vključeni dve od teh razlik: posebna religiozna prepričanja, etnične razlike, različen glasbeni okus, posebni interesi neke skupine, različnost vrednotnih in ideoloških usmeritev ...	
	1	♦ konkreten primer subkulture	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	1	♦ dejavnik (ali agens) socializacije	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	3	tri od: ♦ zabava in sprostitvev v prostem času, medijski modeli so pomembni za oblikovanje samopodobe ♦ vzbujanje močnih, intenzivnih doživljajev, obvladovanje stresnih in negativnih čustvenih stanj ♦ ustvarjanje virtualnih subkultur in skupnosti ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.9	2	♦ Uporaba spleta omogoča ustvarjanje družbenih povezav in virtualnih skupnosti, vendar tudi manj neposrednih interakcij. Odnosi v virtualnih skupnostih so manj zahtevni od tistih v dejanskem svetu. Tako je mogoče domnevati, da nadomeščanje neposrednih interakcij s spletnimi pomeni tudi slabše razvite komunikacijske veščine.	

3. Delo in prosti čas

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	2	♦ prepletanje dela in različnih družabnih dejavnosti ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	2	♦ delo jasno ločeno od drugih prostočasnih aktivnosti ♦ delo poteka zunaj doma	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	tri od: ♦ delo ni obdavčeno ♦ delo ni zakonsko regulirano s stališča (socialnih) pravic delavcev in delovnih obremenitev ♦ delo ni prijavljeno in ni deležno družbenega in nadzora države ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ delo na črno	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	tri od: ♦ pravica do pokojnine ♦ pravica do denarnega nadomestila v času brezposelnosti ♦ nadomestilo za invalidnost ♦ denarno nadomestilo v primeru bolezni ♦ pravica do plačanega dopusta ...	Za tri navedene pravice 2 točki, za dve 1 točka.
	1	♦ pojasnitev ene izmed pravic	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	ena od: ♦ povečanje/nihanje brezposelnosti ♦ zmanjševanje/nihanje deležev stalno in redno zaposlenih ♦ povečanje deleža delno ali začasno zaposlenih ♦ povečan občutek ogroženosti pri delovni sili ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ B	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.8	2	♦ kolektivno pogajanje/sklepanje kolektivnih pogodb ♦ stavka	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.9	1	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ osebe z nizko stopnjo izobrazbe ♦ mladi, ki iščejo prvo zaposlitev (tudi diplomantje) ♦ starejši odpuščeni delavci ♦ invalidi 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.10	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ naraščanje brezposelnosti pri iskalcih prve zaposlitve ♦ naraščanje brezposelnosti mladih z visokošolsko diplomo ♦ težave pri pridobivanju stalnejših oblik zaposlitve ♦ posebne težave mladih diplomantk, povezane s stigmatizacijo zaradi pričakovanega materinstva in profila izobrazbe (feminizacija družboslovnih in humanističnih študijev) ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.11	1	♦ zmanjšanje potrebe po delovni sili	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ povečevanje števila novih delovnih mest in zaposlitev ♦ novi poklici ... 	
Skupaj	2		

4. Znanost – družbeni razvoj in ekološka vprašanja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ uporaba posebnih znanstvenih metod ♦ začrtane meje znanja ♦ natančno formulirane trditve ♦ sistematično in organizirano vključevanje znanja ♦ sistematičnost, preverljivost, splošnost, objektivnost, preverljivost, zanesljivost ... 	
	2	♦ Ustrezno razložijo eno izmed navedenih razlik.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ spremenjen odnos do sveta - narave ♦ neposredno opazovanje narave ♦ uporaba tehničnih pripomočkov v spoznavanju narave ♦ nove metode v znanstvenem spoznavanju 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ oblikovanje resnice o svetu s pomočjo razuma ♦ nastanek in razvoj protestantizma ♦ kritičen odnos do tradicionalne oblasti ♦ antropocentrizem ♦ razvoj kapitalizma 	Za samo navedeno družbeno okoliščino 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ praktična funkcija znanosti	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	♦ kulturološka funkcija (vpliv na mišljenje, oblikovanje kulturnih vzorcev ...)	Za samo navedeno funkcijo 1 točka.
	2	♦ spoznavna funkcija (objektivno spoznanje, ki temelji na uporabi metod ...)	Za samo navedeno funkcijo 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	♦ Sociotehnosfera je s človekovo dejavnostjo ustvarjen umetni svet.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ meje rasti	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.8	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ podnebne spremembe ♦ onesnaževanje zraka 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.9	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ problem demografske rasti ♦ nevarnost naravnih nesreč ♦ pretirano izsekavanje in izumiranje gozdov, rastlin, živali ♦ pomanjkanje obdelovalnih poršin ... 	
	1	♦ Predstavijo navedeni vidik.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.10	2	♦ Človek je z novimi tehnološkimi rešitvami zmožen odpraviti sedanje probleme glede ekološke krize.	

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje pomembnih elementov za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditev je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo ugotovitve iz posameznih raziskav, ki kažejo na vpliv družbenih neenakosti na zdravstveno stanje (obolevnost, pričakovana življenjska doba ...) – večja obolevnost, krajša pričakovana življenjska doba npr. nižje izobraženih ljudi, prebivalcev z gospodarsko manj razvitih območij, pripadnikov nižjih družbenih slojev ... ♦ Razložijo, zakaj družbene neenakosti vplivajo na zdravje. ♦ Glede na te ugotovitve razpravljajo – kritično ovrednotijo individualizacijo odgovornosti za zdravje; razpravljajo o tem, koliko lahko posameznik, posameznica s svojimi vedenjskimi vzorci vpliva na svoje zdravstveno stanje. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<p>pričakovane vključene naslednje prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ čas in okoliščine nastanka verskega fundamentalizma v okviru protestantskih skupnosti v ZDA ♦ opredelitev pomenskega okvira te oznake ♦ značilnosti verskega fundamentalizma v sodobnih družbah ♦ temeljni razlogi za pojave fundamentalizma in predstavitev zahtev radikalnih islamistov 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo in analizirajo, da je opredelitev odklonskosti odvisna od: družbe, časa, storilcev in konkretnih okoliščin. ♦ Opozorijo na spreminjanje družbenih norm v času in prostoru. ♦ Predstavijo, da je odklonskost družbeno in kulturno pogojena. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo hiperglobalizatorski, skeptični in transformacijski pogled na globalizacijo. ♦ Vse tri poglede medsebojno primerjajo. ♦ Navajajo argumente v prid in proti vsakemu od treh pogledov na globalizacijo, pri čemer se lahko sklicujejo na teorijo in/ali na konkretne primere. 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<p>vsebinski elementi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ razvoj in ekspanzija šole v modernih družbah ♦ pomembnost (funkcija) šole z vidika posameznika in družbe ♦ primerjava vloge šole v dveh različnih socioloških konceptih 	

Skupno število točk IP 2: 40